

DATUM
2020-11-03DNR
UN/2020:181**Yttrande**

Utbildningsdepartementet

Yttrande från Lidingö stad avseende SOU 2020:28 En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning**Sammanfattning av ärendet**

Lidingö stad delar betänkandets bild av bristande likvärdighet som ett stort problem och en utmaning inom svensk skola. Sammanfattningsvis tillstyrker Lidingö stad stora delar av utredningen men har en del synpunkter gällande vissa förslag, vilket presenteras nedan.

Lidingö stads synpunkter

Här återges först utredningens förslag och bedömning och därefter följer Lidingö stads synpunkter.

3.12.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bl.a. genom att Skolverket etableras regionalt

Utredningens bedömning: Staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Statens skolverk bör etablera en regional närvaro för att säkerställa ett aktivt och nära samarbete med huvudmännen i varje region och fungera rådgivande och stödjande. Syftet är att bidra till en ökad likvärdighet och höjd undervisningskvalitet. Skolverket bör i sin regionala organisation

- stödja huvudmännen i regionen i deras resultatuppföljning,
- ansvara för att planera och genomföra vissa kompetensutvecklingsinsatser i regionen i samarbete med huvudmän och universitet och högskolor, och
- bedöma behovet av att nya skolenheter etableras i regionen.

Skolverket bör ansvara för ytterligare uppgifter i enlighet med vad som föreslås i betänkandet i övrigt. Det är av stor vikt att ett nära samarbete med andra skolmyndigheter upprättas regionalt, t.ex. genom samlokalisering. Detta gäller särskilt Specialpedagogiska skolmyndigheten. Skolverkets arbete regionalt bör inte

enbart avse förskoleklass, grundskola och grundsärskola utan också omfatta övriga skolformer liksom fritidshemmet.

Lidingö stad ställer sig bakom förslaget men vill påpeka att ett regionalt Skolverk inte får leda till omfattande byråkrati och fördröjning av processer.

4.6.1 Aktivt verka för en allsidig social sammansättning

Utredningens förslag: Huvudmännen för förskoleklassen och grundskolan ska aktivt verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter.

Rektor för en förskoleklass eller grundskola ska inom givna ramar ha ett ansvar för att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper.

Lidingö stad instämmer i utredningens förslag men vill betona att en inriktningsbestämmelse kanske inte ger önskad effekt. I förslaget bör framgå hur regleringen ska följas upp samt vilka konsekvenser den kan få för berörd kommun.

4.6.2 Förbättra tillgången till och kvaliteten i uppgifter om skolväsendet

Utredningens bedömning: Uppgifter om samtliga skolenheters förutsättningar, verksamhet och resultat behöver finnas tillgängliga.

Lidingö stad instämmer i utredningens förslag men vill betona att en inriktningsbestämmelse kanske inte ger önskad effekt. I förslaget bör framgå hur regleringen ska följas upp samt vilka konsekvenser den kan få för berörd kommun.

5.7.1 Ansökan om skolplacering

Utredningens förslag: Placering av elever i förskoleklasser, grundskolor och grundsärskolor med kommunal huvudman samt mottagande av elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola med enskild huvudman ska föregås av en ansökan från vårdnadshavarna.

Lidingö stad har inga invändningar.

5.7.2 Ett gemensamt skolvalssystem

Utredningens förslag: Beslut om placering respektive mottagande vid samtliga kommunala och fristående skolor ska ske genom ett nationellt skolvalssystem.

Lidingö stad har inga invändningar.

5.7.3 Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet

Utredningens förslag: Statens skolverk ska ansvara för det nationella skolvalssystemet för samtliga enskilda och kommunala huvudmän. I detta ingår att hantera ansökan, urval, mottagande i fristående skolor samt placering i kommunala

skolor till förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Statens skolverk ska ansvara för att vårdnadshavare ges information om skolvalet och om olika valalternativ. Statens skolverk ska ansvara för att information om sameskolan finns i det nationella skolvalssystemet. Det ska vara möjligt att ansöka om mottagande vid sameskolan genom det nationella skolvalssystemet.

Utredningens bedömning: Statens skolverk ska på regional nivå samverka med skolhuvudmän och ha ett övergripande ansvar för att analysera och informera huvudmän om det prognosticerade behovet av skolplatser i de kommuner som ingår i respektive region samt löpande utvärdera arbetet.

Lidingö stad ställer sig bakom förslaget men vill påpeka att ett regionalt Skolverk inte får leda till omfattande byråkrati och fördröjning av processer avseende skolvalet. Kommunerna kommer även fortsatt behöva ha en administration kring urvalsgrunder, skolors kapacitet och liknande. En fullständig överlåtelse av administration till Skolverket kommer således inte låta sig göras och bör tas med vid beaktande av förslaget.

Vidare vill Lidingö stad betona det ingrepp i det kommunala självstyret förslaget innebär, där bland annat myndighetsutövning gällande placeringsbeslut av elever överläts till Skolverket. Ett sådant ingrepp och genomgripande förändring bör föregås av ett noggrant övervägande, proportionalitetsavvägning och de förväntade effekterna bör framstå som övervägande positiva.

5.7.4 Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Utredningens förslag: Huvudmän för skolenhet med förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska till Statens skolverk ange hur många elever de kan ta emot vid varje skolenhet i förskoleklass samt i respektive årskurs i grundskola och grundsärskola. Kommunala huvudmän ska ange hur skolplaceringsregeln rimlig närhet ska tillämpas i kommunen. Samtliga huvudmän ska ange vilka urvalsgrunder som ska gälla för varje skolenhet i förskoleklass och respektive årskurs i grundskola och grundsärskola. Flera urvalsgrunder ska kunna användas i ett och samma urval. Om fler än en urvalsgrund används ska huvudmannen ange i vilken omfattning de tillämpas och hur de förhåller sig till varandra. Statens skolverk ska godkänna utformningen av de urvalsgrunder som huvudmän väljer att använda sig av. Ett sådant beslut ska gälla omedelbart. Om inte tillräckligt antal elever kan placeras enligt de urvalsgrunder som Skolverket godkänt ska övriga platser tilldelas elever enligt urvalsgrunden lika möjligheter.

Utredningens bedömning: Statens skolinspektion ska fortsatt besluta om en huvudman får använda färdighetsprov som villkor för antagning eller grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp från och med årskurs 4.

Lidingö stad har inga invändningar.

5.7.5 Skolbyten sker vid terminsstart som huvudregel

Utredningens förslag: En elev ska endast få byta skola i samband med terminsstart. Om det föreligger särskilda skäl ska skolbyte tillåtas även vid andra tidpunkter under terminen. En ansökan om skolbyte ska hanteras av Statens skolverk.

Lidingö stad har inga invändningar men efterfrågar ett förtydligande gällande innebörden av formuleringen "vid terminsstart". Avses enbart dagen för terminsstart bör det framgå. Det är viktigt för att tillvarata barnets bästa att byten under pågående termin är möjliga.

5.7.6 Överklagan av Skolverkets beslut

Utredningens förslag: Beslut av Statens skolverk att underkänna en huvudmans urvalsgrunder får överklagas av huvudmannen till allmän förvaltningsdomstol. Beslut av Statens skolverk att frånga vårdnadshavares önskemål om skolplacering med hänvisning till att den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Andra beslut av Statens skolverk att placera en elev vid en skolenhet med kommunal eller enskild huvudman får inte överklagas.

Utredningens bedömning: En kommunal huvudmans beslut placera en elev vid en annan skolenhet än den där eleven är placerad om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero ska fortsättningsvis kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Beslut i fråga om huruvida en kommun ska ta emot en elev från en annan kommun ska fortsättningsvis kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Lidingö stad har inga invändningar.

5.7.7 Sekretess hos Skolverket

Utredningens förslag: Sekretess ska gälla hos Statens skolverk i ärende om skolplacering för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att denne eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen ska inte gälla för beslut i ärende.

Lidingö stad har inga invändningar.

5.7.8 Skolor vars verksamhet inte sammanfaller med stadiindelningen

Utredningens bedömning: Statens skolverk bör analysera situationen med skolenheter som har en verksamhet som inte sammanfaller med stadiindelningen.

Lidingö stad har inga invändningar.

6.5.1 Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med kommunal huvudman

Utredningens förslag: En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet, ska ett urval göras. Vid urvalet till en kommunal skolenhet får en eller flera av följande grunder användas

- syskonförtur,
- kvot,
- geografiskt baserat urval,
- skolspår och
- lika möjligheter.

Platser får avsättas för elever som på grund av särskilda skäl bör ges företräde framför övriga elever till en viss skolenhet. Om elevens vårdnadshavare inte har inkommit med en ansökan om skolplacering eller om önskemålen i ansökan inte kan tillgodoses, ska eleven placeras vid en skolenhet med kommunal huvudman i rimlig närhet till hemmet. Vårdnadshavares önskemål om en viss skolplacering får frångås om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Utredningens bedömning: Kommunala huvudmän ska fortsatt kunna använda tester och prov som villkor för antagning till eller inom en skolenhet. Bestämmelserna om mottagande i en annan kommuns skolenhet ska inte ändras.

Lidingö stad anser det positivt att ett urval av möjliga grunder för antagning till skolor föreslås. Samtidigt vill staden understryka att en sådan ordning försvårar möjligheten att ta ett större grepp eller med andra ord en mer enhetlig ansats/kommunal strategi vid situationen att olika huvudmän tillämpar olika kvoter. Kommunen har därmed en begränsad möjlighet att påverka med ett osammanhängande urvalsförfarande mellan olika huvudmän inom kommunen.

Urvalsgrund i form av kvot - riskerar att inte betraktas som en objektiv urvalsgrund. Kräver vidare god kunskap om diskrimineringslagstiftningen för att parera grunderna för diskriminering. Det finns risk att förslaget skapar ytterligare administrativ börda och rättsprocesser, utan att uppnå syftet att minska segregation. Om kvoter ska införas är det viktigt att det är upp till huvudmannen att utforma och besluta om.

Urvalsgrund i form av lika möjligheter. Ett slumpmässigt urval i form av lottning ställer höga krav på att urvalsmetoden görs på ett oklanderligt sätt. Lidingö stad efterfrågar ett resonemang om hur det kan säkerställas att urvalsgrunden inte missbrukas.

6.5.2 Principer för mottagande och urvalsgrunder för skolor med enskild huvudman

Utredningens förslag: En elev ska placeras vid den skolenhet där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet, ska ett urval göras. Vid urvalet till en fristående skolenhet får en eller flera av följande grunder användas

- syskonförtur,
- kvot,
- geografiskt baserat urval, dock maximalt 50 procent av platserna,
- verksamhetsmässigt samband mellan skolenheter och
- lika möjligheter.

Platser får avsättas för elever som på grund av särskilda skäl bör ges företräde framför övriga elever vid en viss skolenhet.

Utredningens bedömning: Enskilda huvudmän ska fortsatt kunna använda tester och prov som grund för urval till eller inom en skolenhet.

Enskilda huvudmän ska fortsatt ha rätt att göra urval enligt andra föreskrifter som avser fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning eller särskilda utbildningar. Utbildningen vid fristående skolor ska fortsatt få begränsas till att avse

1. vissa årskurser,
2. elever som är i behov av särskilt stöd, och
3. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Lidingö stad anser det positivt att ett urval av möjliga grunder för antagning till skolor föreslås. Samtidigt vill staden understryka att en sådan ordning försvårar möjligheten att ta ett större grepp eller med andra ord en mer enhetlig ansats/kommunal strategi vid situationen att olika huvudmän tillämpar olika kvoter. Kommunen har därmed en begränsad möjlighet att påverka med ett osammanhängande urvalsförfarande mellan olika huvudmän inom kommunen.

Urvalsgrund i form av kvot - riskerar att inte betraktas som en objektiv urvalsgrund. Kräver vidare god kunskap om diskrimineringslagstiftningen för att parera grunderna för diskriminering. Det finns risk att förslaget skapar ytterligare administrativ börda och rättsprocesser, utan att uppnå syftet att minska segregation. Om kvoter ska införas är det viktigt att det är upp till huvudmannen att utforma och besluta om.

Urvalsgrund i form av lika möjligheter. Ett slumpmässigt urval i form av lottning ställer höga krav på att urvalsmetoden görs på ett oklanderligt sätt. Lidingö stad efterfrågar ett resonemang om hur det kan säkerställas att urvalsgrunden inte missbrukas.

6.5.3 Omplacering av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Utredningens förslag: Kommunen får placera en elev vid en annan skolenhet om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

Lidingö stad har inga invändningar.

6.5.4 Skolskjuts

Utredningens bedömning: En elev i förskoleklass, grundskola och grundsärskola med offentlig huvudman ska även fortsättningsvis ha rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Utredningens förslag: Rätt till skolskjuts gäller inte för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än en som de skulle ha placerats vid enligt principen om skolplacering i rimlig närhet till hemmet. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Lidingö stad har inga invändningar.

9.2.1 Staten behöver ta ett större ansvar för ökad likvärdighet

Utredningens bedömning: Staten bör ta ett större ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Staten bör använda finansiella styrmedel i syfte att minska de skillnader mellan kommuner och huvudmän som kvarstår då hänsyn tagits till skillnader i förutsättningar och uppdrag, samt för att säkra en socioekonomisk kompensation mellan huvudmän.

Vi har redan ett utjämningsystem i landet och det är väl lämpligt att alla utjämningsfrågor hanteras inom ett och samma system.

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Utredningens förslag: Majoriteten av stimulansbidragen till skolväsendet ska läggas samman till ett sektorsbidrag. Sektorsbidraget ska syfta till att stödja skolverksamheten och stimulera skolutveckling utifrån lokala behov och prioriteringar i syfte att öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Varje skolhuvudman för skolenhet med förskoleklass, grundskola och grundsärskola kan beviljas bidrag. Skolverket fastställer vid årets början beloppet för innevarande år för de som beviljats bidrag, och redovisar en preliminär beräkning för påföljande två år.

Bidraget ska vara socioekonomiskt viktat. För att erhålla statsbidrag ska huvudmannen utifrån analyser av den egna verksamhetens utvecklingsbehov sammanställa en treårig handlingsplan för att stärka likvärdighet och undervisningskvalitet. Resultatet av handlingsplanen ska följas upp och redovisas. Statens skolverks regionala organisation ska följa huvudmännens arbete. Utöver existerande statsbidrag ska staten skjuta till ytterligare 3 miljarder årligen till det nya sektorsbidraget.

Utredningens bedömning: Det påbörjade arbetet att förändra de riktade statsbidragen till skolväsendet ska fortsätta. Statens skolverk bör föreslå vilka statsbidrag som bör införlivas i det nya sektorsbidraget.

Lidingö stad avstyrker förslaget om att slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag. Nettoeffekterna på kommunnivå uppges variera från en minskning på 3 300 kronor per elev till en ökning på som mest 4 100 kronor per elev i kommunal skola. SKR:s beräkning ger vid handen att Lidingö skulle få en intäktsminskning om ca 1500:-/elev vilket motsvarar en sänkning av skolpengen med ca 2%. Lidingö stad motsätter sig en sådan fördelningsmodell.

9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet

Utredningens förslag: Hemkommunen ska vid beräkningen av det grundbelopp som lämnas i bidrag till en enskild huvudman för varje elev i förskoleklass, grundskola eller grundsärskola göra ett avdrag för de merkostnader som hemkommunen har till följd av sitt ansvar att dels erbjuda alla barn i kommunen en plats i en skola nära hemmet, dels ha beredskap att ta emot nya elever. Beräkningen av avdraget ska redovisas och motiveras.

Lidingö stad instämmer i att de skilda förutsättningar för fristående och kommunala huvudmän kan motverkas genom det föreslagna avdraget på grundbeloppets storlek. Dock bör påpekas att förslaget riskerar att leda till ökat antal domstolsförhandlingar om beloppets storlek och hur kommuner motiverat sin beräkning. Detta skulle sannolikt kunna ta stora resurser i anspråk för både kommuner, domstolar och enskilda huvudmän. Lidingö stad efterfrågar av den anledningen en vidare diskussion i utredningen om hur ökat antal domstolsförhandlingar kan motverkas.

9.2.4 Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Utredningens förslag: Bidrag till enskilda huvudmän för varje elev vid en skolenhet ska justeras med två månaders fördröjning när en elev byter huvudman under läsåret.

Lidingö stad ställer sig tveksam till förslaget. Vid situationen att en elev byter skola kan skolpengen i enlighet med förslaget inte flyttas över till elevens nya skola förrän efter två månader, vilket riskerar att elev med behov av särskilt stöd inte omedelbart får det stöd den har rätt till på den nya skolenheten.

Enligt förslaget framgår att fördröjningen avser enbart enskilda huvudmän. Lidingö stad efterfrågar ett förtydligande i det avseendet.

9.2.5 Uppföljning av hanteringen av tilläggsbelopp

Utredningens bedömning: Dagens bestämmelser och ordning för beslut om tilläggsbelopp för elever i fristående skolor som har ett omfattande behov av särskilt stöd behöver utredas vidare.

Lidingö stad ställer sig bakom utredningens bedömning och välkomnar ytterligare utredning avseende bestämmelser om tilläggsbelopp för elever i fristående verksamheter samt bestämmelsernas effekter.

9.2.6 Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare

Utredningens bedömning: Staten bör på sikt ta ett större ansvar för finansieringen av förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan och eventuellt också andra skolformer liksom fritidshemmet. Detta bör ske genom att ett större statligt sektorsbidrag införs för att finansiera undervisningen som bedrivs i skolformerna samt eventuellt också andra kostnadsposter. Sektorsbidraget bör beräknas per huvudman och vara socioekonomiskt viktat. Sektorsbidraget ska endast kunna användas till kostnader i skolväsendet.

Utredningens förslag: Utformning och konsekvenser av ett större statligt sektorsbidrag, inklusive eventuella konsekvenser på skatteområdet, ska utredas vidare.

Lidingö stad har inga invändningar.

På utbildningsnämndens vägnar:

Amelie Tarschys Ingre
Utbildningsnämndens ordförande

Lina Sjöström
Utbildningsnämndens sekreterare